

Юмрукуз А. А.,
кандидат філологічних наук, викладач
кафедри германської філології та
методики викладання іноземних мов
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського

ДИНАМІЧНИЙ КОМПОНЕНТ ПРОСОДІЇ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗГОДИ ТА НЕЗГОДИ В АНГЛОМОВНОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ БІЗНЕС-ДИСКУРСІ

Анотація. У статті розглянуто динамічний компонент просодії як засіб реалізації мовленнєвого акту згоди/незгоди в англійському діалогічному бізнес-дискурсі. Результати проведеного електроакустичного аналізу дозволили констатувати наявність зв'язку між інтенцією згоди/незгоди та відповідними параметрами інтенсивності.

Ключові слова: англійський діалогічний бізнес-дискурс, згода, незгода, параметри інтенсивності.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими завданнями. У контексті сучасної антропоцентричної парадигми актуальними вбачаються дослідження зв'язку інтенцій мовця, прагматичної спрямованості його мовленнєвих дій та їхньої репрезентації на мовному рівні. У цьому ракурсі нагальними постають питання просодичних засобів реалізації мовленнєвих інтенцій згоди та незгоди. Англійський діалогічний бізнес-дискурс, у якому згода та незгода виступають інтенціональною спрямованістю та конкретними мовленнєвими діями, як контекст функціонування мовленнєвих актів згоди та незгоди ще не розглядався, що зумовлює актуальність проведення досліджень у цьому напрямку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з теми статті. У сучасній англійській активно вивчаються проблеми мовних засобів реалізації категорії згоди та незгоди. Чимало досліджень присвячено вивченню лексичних, граматичних та синтаксичних особливостей мовленнєвих актів, що репрезентують ці інтенції. Так, у працях І.С. Масленникова, О.М. Ружникової, І.М. Рудик, Т.В. Шумило та інших визначається комунікативно-прагматична специфіка таких мовленнєвих актів, виділяються певні інтенціональні смисли згоди/незгоди, розглядаються лексико-граматичні засоби реалізації відповідних інтенцій в англійській мові тощо. Зокрема, доведено, що мовленнєві акти згоди та незгоди, хоч і можуть бути віднесені до однієї категорії консентності, в комунікативно-прагматичній площині виражають протилежні інтенції, мають різну ілюктивну ціль та утворюють бінарну опозицію із незгодою у якості маркованого елемента [1, с. 27].

У діалогічному бізнес-дискурсі мовленнєві акти згоди значно переважають над актами незгоди, що пояснюється загальною інтенціональною спрямованістю цього дискурсу на досягнення згоди [2, с. 144]. Проте мовленнєві акти незгоди все ж дискурсі присутні у такому дискурсі і навіть є більш однозначними, ніж у розмовному [4, с. 69]. Аби бути ввічливим та не становити загрози соціальному обличчю співрозмовника, у досліджуваному дискурсі частіше використовуються мовленнєві акти неповної згоди, ніж незгоди [1, с. 35].

Розгляд просодії згоди з позицій конверсаційного аналізу виявив, що висловлювання згоди характеризуються підвищенням мелодійних та динамічних характеристик у порівнянні з ініціалним висловлюванням; тоді як висловлюванням незгоди властиве аналогічне зниження показників цих параметрів [3].

Дослідження просодії мовленнєвого акту згоди в англійському діалогічному бізнес-дискурсі показало, що просодичне оформлення такого мовленнєвого акту зумовлено, по-перше, комунікативно-прагматичною спрямованістю згоди, по-друге, додатковими інтенціональними смислами, а також прагматичною власне діалогічного бізнес-дискурсу, що належить до інституціонального типу дискурсу та характеризується певним ступенем регламентованості та конвенціональності [1].

Отже, питання просодії мовленнєвих актів згоди та незгоди на матеріалі діалогічного бізнес-дискурсу ще не знайшло достатнього висвітлення у відповідних фундаментальних наукових працях, тому ця стаття присвячена дослідженню просодії мовленнєвих актів згоди та незгоди на матеріалі англійського діалогічного бізнес-дискурсу.

Мета роботи полягає у встановленні та порівнянні динамічних характеристик висловлювань згоди та незгоди в англійських ділових діалогічних інтеракціях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Безпосереднім матеріалом дослідження виступили 827 мовленнєвих актів згоди та незгоди, з яких 420 мовленнєвих актів згоди та 407 мовленнєвих актів незгоди, екстраговані методом суцільної вибірки з аудіо- та відеозаписів англійських (американський варіант) діалогічних інтеракцій (переговорів, ділових нарад) компанії державного та приватного сектору сфери продажу товарів та послуг. Дикторами виступили чоловіки та жінки віком від 25 до 52 років із вищою освітою. Електроакустичний аналіз, що проводився за допомогою комп'ютерної програми Praat версії 6.0.14, передбачав аналіз окремих динамічних параметрів реалізації дикторів-жінок та чоловіків. В інструментальному аналізі враховувалися такі динамічні характеристики, як:

- діапазон інтенсивності у висловлюванні;
- пікове значення інтенсивності у висловлюванні;
- локалізація максимуму інтенсивності у синтагмі.

Спочатку було проаналізовано діапазон інтенсивності висловлювань згоди та незгоди, відповідно до чого було одержано такі дані (див. табл. 1).

Таким чином, дані електроакустичного аналізу показали, що висловлювання згоди характеризуються ширшим діапазоном інтенсивності, ніж висловлювання незгоди. Як видно із таблиці, верхня межа діапазону значно вища у висловлюван-

нях згоди, у той час як нижня межа у висловлюваннях згоди та незгоди майже однакова. Звуження діапазону інтенсивності у висловлюваннях незгоди відбувалося у 74,5% випадків за рахунок зниження верхньої межі діапазону, у 20,3% – зниження обох меж та лише у 5,2% – зниження нижньої межі діапазону.

Таблиця 1

Середні значення верхньої та нижньої межі діапазону інтенсивності у висловлюваннях згоди та незгоди

Діапазон (дБ)	Висловлювання згоди		Висловлювання незгоди	
	Диктори-жінки	Диктори-чоловіки	Диктори-жінки	Диктори-чоловіки
Верхня межа	58,45	48,32	40,05	37,31
Нижня межа	31,28	27,65	30,21	25,56

Аналіз реалізацій дикторів-жінок та чоловіків виявив спільну тенденцію до звуження діапазону інтенсивності у висловлюваннях незгоди. Проте варто відзначити, що середній діапазон інтенсивності дикторів-жінок при вираженні згоди ширший, ніж у чоловіків – 27,17 дБ та 20,67 дБ відповідно. Але у висловлюваннях незгоди, хоч діапазон звузився і в реалізаціях дикторів чоловіків, і жінок, діапазон інтенсивності дикторів-чоловіків виявився ширшим за діапазон жінок – 11,75 дБ та 9,84 дБ відповідно. Як відомо, діапазон інтенсивності корелює з інтенціями впевненості/невпевненості, відповідно до чого можемо припустити, що таке стрімке звуження діапазону під час вираження незгоди дикторів-жінок пов'язане з вищим ступенем невпевненості.

Результати електроакустичного аналізу діапазону інтенсивності висловлювань згоди та незгоди проілюстровані на рисунку 1.

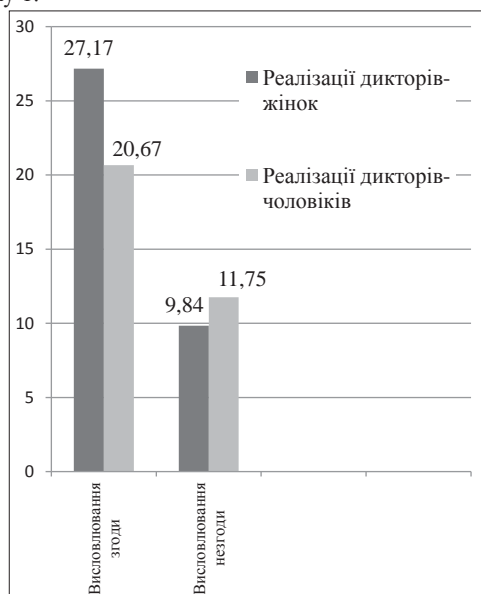

Рис. 1. Середні показники діапазону інтенсивності висловлювань згоди та незгоди (дБ)

Наступним кроком стало дослідження пікових значень інтенсивності у висловлюванні. Результати дослідження пікових значень інтенсивності представлені у таблиці 2.

Як видно з таблиці, пікові значення інтенсивності у висловлюваннях згоди як у жіночих, так і в чоловічих реалізаціях висловлювань згоди є значно вищими за пікові значення інтенсивності у висловлюваннях незгоди. Поряд із цим мож-

на помітити, що показники максимумів інтенсивності під час вираження незгоди у реалізаціях дикторів-жінок знизилися набагато більше, ніж у реалізаціях дикторів-чоловіків – 16,08 дБ та 8,05 дБ відповідно. Це теж може бути пояснено меншою впевненістю жінок у вираженні незгоди в діалогічному бізнес-дискурсі, їхньою схильністю до дотримання принципу ввічливості та, можливо, певними гендерними стереотипами, що присутні у діловій комунікації.

Таблиця 2

Пікові значення інтенсивності у висловлюваннях згоди та незгоди

Діапазон (дБ)	Висловлювання згоди		Висловлювання незгоди	
	Диктори-жінки	Диктори-чоловіки	Диктори-жінки	Диктори-чоловіки
Пікове значення інтенсивності	68,43	58,39	52,35	44,30

Окрім цього, нам здалося важливим проаналізувати локалізацію піку інтенсивності в синтагмі, що показало наступні результати (див. табл. 3).

Таблиця 3

Локалізація максимумів інтенсивності у висловлюваннях згоди та незгоди, %

Локалізація максимуму	Висловлювання згоди		Висловлювання незгоди	
	Диктори-жінки	Диктори-чоловіки	Диктори-жінки	Диктори-чоловіки
1-ий наголошений склад	42,33	41,28	62,31	52,31
ядерний склад	31,21	32,12	21,72	18,75
1-ий наголошений склад + ядерний склад	22,60	21,7	15,34	24,62
інша позиція	3,86	4,90	0,63	4,32

Дані проведеного електроакустичного аналізу показали, як унаочнено в таблиці 3, що у висловлюваннях згоди максимум інтенсивності локалізується переважно у першому наголошеному складі шкали, рідше у ядерному, або розташовується двопозиційно – у першому наголошеному та ядерному складах. Такі показники відмічено в жіночих та чоловічих реалізаціях.

У висловлюваннях незгоди, згідно з отриманими даними реалізацій дикторів-чоловіків та жінок, пікове значення інтенсивності припадає теж на перший наголошений склад, і значно рідше на ядерний склад або займає подвійну позицію. Як видно з таблиці, такі показники спостерігалися як в чоловічих, так і в жіночих реалізаціях, проте можна відмітити той факт, що у жіночих реалізаціях локалізація максимуму інтенсивності на ядерному складі, а також у позиції перший наголошений + ядерний склад була рідшою, ніж у чоловічих реалізаціях. Це можна пояснити також тим, що жінки в бізнес-інтеракціях звучать менш впевнено за чоловіків, особливо під час вираження незгоди. Перенос максимального значення інтенсивності на ядерний або інші склади шкали, як продемонстрували дані досліджень [1, с. 152], властивий впевненим висловлюванням.

Висновки і перспективи подальших пошуків у даному науковому напрямку. Отже, у результаті проведеного електроакустичного аналізу показників інтенсивності у висловлюваннях згоди та незгоди встановлено, що висловлювання згоди характеризуються розширеним діапазоном інтенсивності,

значно вищими показниками пікових значень інтенсивності, розташуванням максимуму інтенсивності на першому наголошеному складі, а також на ядерному складі синтагми. Висловлюванням незгоди властивий вужчий діапазон інтенсивності, нижчі показники максимумів інтенсивності та локалізація пікових значень інтенсивності переважно на першому наголошеному складі. Це пояснюється характером інтенцій, що реалізуються – висловлювання згоди є очікуваними, бажаними у діалогічному бізнес-дискурсі, тоді як висловлювання незгоди становлять загрозу соціальному обличчю співрозмовника та порушують принцип ввічливості; хоч вони і є вимушеними, проте все ж небажаними мовленнєвими діями у такому дискурсі. Аналіз реалізацій дикторів-чоловіків та жінок виявив аналогічні тенденції при оформленні мовленнєвих актів згоди та незгоди, проте деякі кількісні відмінності було зафіксовано у жіночих реалізаціях щодо локалізації пікового значення інтенсивності у синтагмі, що може бути пояснено більшою невпевненістю мовлення жінок у сфері бізнесу.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні мелодійних характеристик мовленнєвих актів згоди та незгоди в англомовному діалогічному бізнес дискурсі із залученням аудиторського аналізу.

Література:

- Юмрукуз А.А. Просодія мовленнєвого акту згоди в англійськомовному діалогічному бізнес дискурсі (інструментально-фонетичне дослідження): дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» / А.А. Юмрукуз. – Одеса, 2017. – 346 с.
- Bülow A. Negotiation studies / A.M. Bülow // The Handbook of Business Discourse. – Edinburgh: Edinburgh university Press, 2009. – P. 142–154.
- Ogden R. Phonetics and Social Action in Agreements and Disagreements / R. Ogden // Journal of Pragmatics. – 2006. – Vol. 38. – Issue 10. – P. 1752–1775.
- Pomerantz A. Agreeing and Disagreeing with Assessments: Some Features of Preferred / Dispreferred Turn Shapes / A. Pomerantz // Structures of Social Action. Studies in conversational analysis / J.M. Atkinson, J. Heritage (eds.). – Cambridge: Cambridge University Press, 1984. – P. 57–101.

Юмрукуз А. А. Динамический компонент просодии как средство реализации согласия и несогласия в англоязычном диалогическом бизнес-дискурсе

Аннотация. В статье рассмотрено динамический компонент просодии как средство реализации речевого акта согласия/несогласия в англоязычном диалогическом бизнес-дискурсе. Результаты проведенного электроакустического анализа позволили выявить взаимозависимость между интенциями согласия/несогласия и соответствующими параметрами интенсивности.

Ключевые слова: англоязычный диалогический бизнес-дискурс, согласие, несогласие, параметры интенсивности.

Yumrukuz A. Dynamic component of prosody as a means of expressing agreement and disagreement in English dialogical business-discourse

Summary. The article focuses on the dynamic component of prosody as a means of expressing agreement / disagreement in English dialogical business-discourse. The results of the electro-acoustical analysis prove the correlation between the degree of consent enthusiasm and relevant intensity parameters.

Key words: English dialogical business-discourse, agreement, disagreement, intensity parameters.